

Raport Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji

**Migracje i bezpieczeństwo w mieście:
wielowymiarowa analiza doświadczeń
migrantów i wybranych instytucji
w Krakowie
Podsumowanie**

Konrad Pędziwiatr
Anton Cherepenko

OWIM

OBSERWATORIUM
WIELOKULTUROWOŚCI
I MIGRACJI

Cudzoziemcy w obszarze działań Placówki Straży Granicznej w Krakowie

Kontrola legalności pobytu i wnioski pobytowe

W latach 2020-2025 wzrosła liczba kontroli legalności pobytu oraz opiniowanych wniosków pobytowych prowadzonych przez PSG w Krakowie. Działania te dotyczyły głównie dorosłych mężczyzn w wieku aktywności zawodowej i pokazują rosnącą różnorodność oraz widoczność cudzoziemców w procedurach migracyjnych.

2 483

OSÓB OBJĘTYCH KONTROLĄ

972

KONTROLI LEGALNOŚCI POBYTU

57,5%

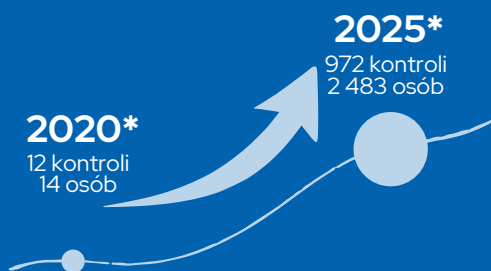
KONTROLOWANYCH MIAŁO KARTĘ POBYTU

865

SPRAW OPINIOWANIA WNIOSKÓW POBYTOWYCH

Jak zmieniła się skala kontroli?

* Placówka Straży Granicznej w Krakowie rozpoczęła działalność w 2020 r.; w związku z tym dane dotyczące tego roku mają charakter niepełny.

Kogo obejmowały kontrole?

Dominowały osoby w wieku 19-30 i 31-50 lat. Osoby poniżej 18 i powyżej 51 lat pojawiały się rzadko.

Większość osób posiadała kartę pobytu, wizę lub korzystała z ruchu bezwizowego.

Przeważali mężczyźni, których udział wzrósł do 90,5%.

Zmiana struktury obywatelstwa osób kontrolowanych

W 2021 r.

Ukraińcy: 510 z 640 kontrolowanych

Po 2022 r.

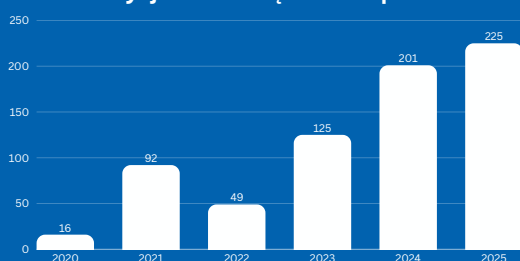
Coraz częściej widoczni byli obywatele Indii, Nepalu, Uzbekistanu oraz innych krajów.

Jak interpretować wzrost kontroli?

- ✓ Zwiększenie etatów placówki.
- ✓ Rozszerzenie obszaru działalności.
- ✓ Wzrost liczby cudzoziemców w Polsce.
- ✓ Zmiany regulacyjne po pandemii COVID-19 i po wybuchu wojny w Ukrainie.

Liczba decyzji o zobowiązaniu do powrotu

Łącznie w latach 2020-2025

708

decyzji

Pobierz pełny raport

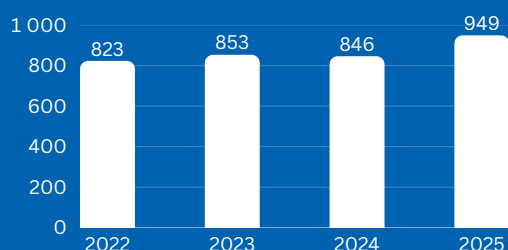

owim.uek.krakow.pl

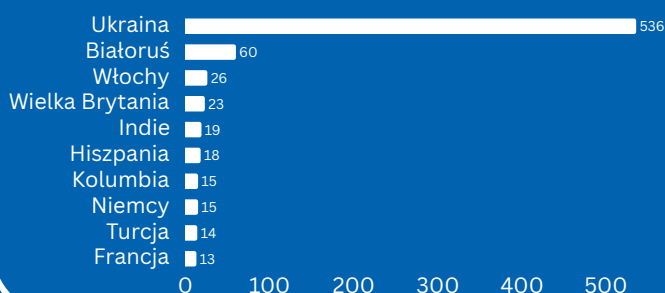
Cudzoziemcy jako ofiary przestępstw na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Krakowie i Straży Miejskiej Miasta Krakowa

Dane KMP Kraków pokazują, że cudzoziemcy pojawiają się w statystykach policyjnych nie tylko jako sprawcy, lecz także jako osoby pokrzywdzone kradzieżami, oszustwami, przemocą, groźbami, naruszeniami mienia i czynami motywowanymi uprzedzeniami. W 2025 r. odnotowano znaczący wzrost liczby cudzoziemców pokrzywdzonych przestępstwami w Krakowie, co pokazuje, że bezpieczeństwo migrantów pozostaje istotnym wyzwaniem miejskim.

Liczba cudzoziemców – ofiar przestępstw odnotowanych przez KMP Kraków

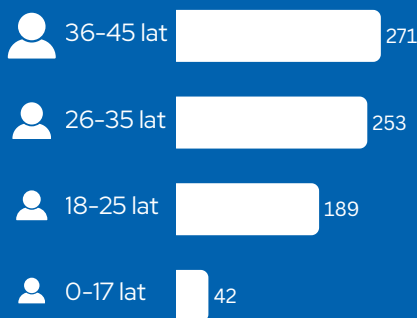
Kto najczęściej był pokrzywdzony?

Najczęstsze typy czynów

- kradzieże,
- kradzieże z włamaniem,
- oszustwa,
- oszustwa komputerowe,
- przywłaszczenia,
- uszkodzenia mienia,
- groźby.

Struktura wiekowa pokrzywdzonych

Najważniejsze wnioski

- ✓ Cudzoziemcy są w policyjnych danych widoczni nie tylko jako sprawcy, ale także jako osoby pokrzywdzone.
- ✓ Mowa nienawiści w przestrzeni publicznej wpływa na poczucie bezpieczeństwa imigrantów.
- ✓ W sprawach z nienawiści najczęściej występowały sprawcy - obywatele Polski.

Mowa nienawiści w przestrzeni publicznej i reakcja miasta

928

aktów wandalizmu

związanych z nielegalnym graffiti ujawnionych przez Straż Miejską

1104

nielegalnych napisów i bazgrołów

doprowadzonych do usunięcia przez Straż Miejską

Wybrane kategorie (ujawnione / usunięte)

wulgarne nawołujące do przemocy antysemickie rasistowskie ksenofobiczne homofobiczne

97 / 158

59 / 69

43 / 55

13 / 25

11 / 11

4 / 4

Pobierz pełny raport

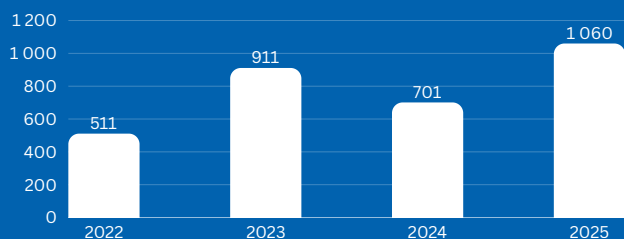

owim.uek.krakow.pl

Cudzoziemcy jako sprawcy przestępstw na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Krakowie

Dane dotyczące cudzoziemców jako sprawców należy interpretować ostrożnie, ponieważ opisują one liczbę i strukturę przestępstw stwierdzonych, a nie dokładną liczbę migrantów popełniających przestępstwa. Wzrost liczby przestępstw stwierdzonych z udziałem cudzoziemców może wynikać nie tylko z nasilenia określonych zjawisk, ale także z większej wykrywalności, sposobu klasyfikacji spraw oraz przypadków wieloczynowych przypisywanych jednej osobie lub grupie.

Liczba przestępstw stwierdzonych z udziałem cudzoziemców w statystykach KMP

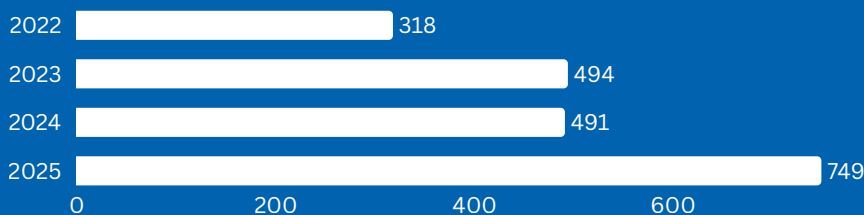

Najczęstsze kategorie czynów

- kradzieże i kradzieże z włamaniem,
- oszustwa,
- przestępstwa narkotykowe,
- przestępstwa drogowe, zwłaszcza prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Obywatele Ukrainy a przestępstwa

Liczba przestępstw stwierdzonych z udziałem obywateli Ukrainy

Zmiana liczby przestępstw stwierdzonych z udziałem obywateli Ukrainy względem 2024 r.

- przestępstwa narkotykowe **+155**
- oszustwa **+132**
- kradzieże **+47**
- wykroczenia drogowe **-22**

Struktura wieku obywateli Ukrainy popełniających przestępstwa

Najbardziej widoczni byli młodzi dorośli, zwłaszcza osoby w wieku **21-29 lat**. Wzrost liczby czynów dotyczył także grup 17-20 lat oraz 0-16 lat, natomiast starsze grupy wiekowe pozostawały na niższym poziomie. Nie oznacza to większej agresywności młodych migrantów, lecz wskazuje na potrzebę profilaktyki w obszarze narkotyków, oszustw, "szybkiego zarobku", tzw. "ofisów" i ryzykownych działań online.

Struktura płci obywateli Ukrainy widocznych w statystykach KMP

Najważniejsze wnioski

- Cudzoziemcy pozostają mniejszościowym segmentem ogólnej liczby przestępstw.
- Zmiany roczne wymagają ostrożnej interpretacji - zwłaszcza w warunkach zmieniającej się liczby imigrantów w mieście.

Pobierz pełny raport

owim.uek.krakow.pl

Cudzoziemcy w obszarze działań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Dane MOPS pokazują nie ogólną sytuację wszystkich migrantów, lecz tę część populacji cudzoziemców, która weszła w kontakt z systemem pomocy społecznej. Po 2022 r. wzrost widoczności dotyczył przede wszystkim obywateli Ukrainy, zwłaszcza w zasiłku stałym i procedurze „Niebieskiej Karty” (w przypadku NK bardzo istotny wpływ wprowadzenia Lex Kamilek - od 2023 r.). Oznacza to potrzebę dostosowania miejskich procedur pomocowych do pracy z osobami i rodzinami migranckimi, w tym z osobami posługującymi się innym językiem.

591

CUDZOZIEMCÓW
POBIERAŁO ZASIŁEK
STAŁY

159

CUDZOZIEMCÓW
OBJĘTO PROCEDURĄ
„NIEBIESKIEJ KARTY”

96-99%

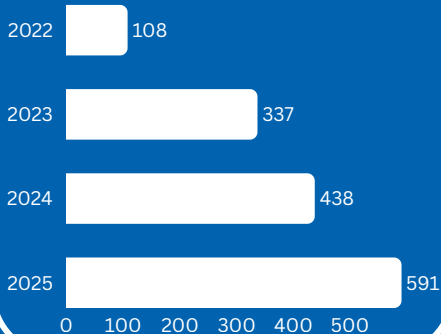
OBCOKRAJOWCÓW
POBIERAJĄCYCH
ZASIŁEK STAŁY PO
2022 R. TO OBYWATELE
UKRAINY

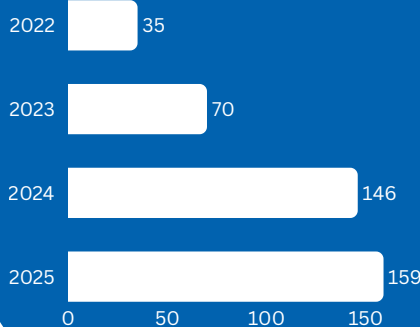
63%

CUDZOZIEMCÓW
W PROCEDURZE NK
STANOWIŁY OSOBY
0-17 LAT

Liczba cudzoziemców pobierających zasiłek stały

Liczba cudzoziemców objętych procedurą Niebieskiej Karty

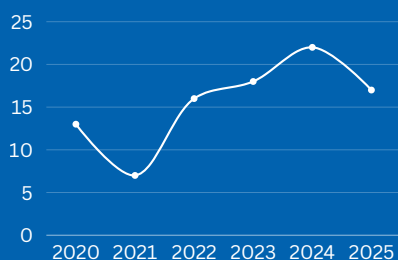

Najważniejsze wnioski

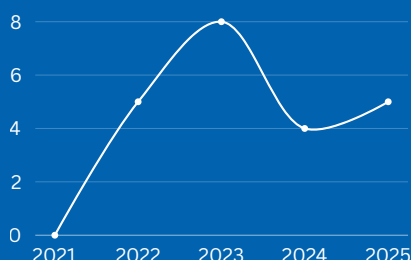
- ✓ Dane MOPS pokazują przede wszystkim najbardziej wrażliwą część populacji migrantów.
- ✓ Po 2022 r. kontakt cudzoziemców z systemem pomocy społecznej wyraźnie wzrósł.
- ✓ W większości analizowanych kategorii zmiana dotyczy głównie obywateli Ukrainy.
- ✓ Procedowanie NK wśród rodzin migranckich wymaga od pracowników MOPS odpowiednich kompetencji językowo-kulturowych.

Bezdomność i schronienie kryzysowe cudzoziemców

Bezdomność

Schronienie kryzysowe

Pobierz pełny raport

owim.uek.krakow.pl

Poczucie bezpieczeństwa migrantów w Krakowie

Jak badano bezpieczeństwo?

Wnioski oparto na 14 wywiadach z migrantami i migrantkami mieszkającymi w Krakowie oraz na rozmowach z 12 ekspertami - przedstawicielami instytucji publicznych, miejskich i organizacji społecznych. Badanie dotyczyło tego, jak migranci postrzegają bezpieczeństwo w codziennym życiu: w kontakcie z instytucjami, w przestrzeni miasta, w pracy, szkole, domu, internecie i relacjach społecznych.

Jak rozumiano bezpieczeństwo?

Bezpieczeństwo nie oznaczało wyłącznie braku przestępstw. Analizowano jego wymiary: prawny, fizyczny, psychologiczny, relacyjny, ekonomiczny, mieszkaniowy, językowy, kulturowy, antydyskryminacyjny i cyfrowy.

Bezpieczeństwo prawne

- Pewność statusu pobytowego daje poczucie stabilności.
- Źródłem napięcia są długie procedury i oczekiwanie na decyzje.
- Problemem bywa nieczytelność zasad oraz język urzędowy.
- Ważne jest także poczucie, że instytucje traktują migrantów podmiotowo.

Bezpieczeństwo fizyczne

Wzmacnia:

- możliwość normalnego korzystania z miasta,
- spokojny dojazd, praca i szkoła,
- pewność, że można liczyć na pomoc,
- przewidywalna codzienność.

Oslabia:

- noc i ciemność,
- pijane i agresywne osoby,
- grupy zachowujące się,
- nieprzewidywalnie,
- napięcia polityczne i prowokacje skierowane na wzmacnianie niechęci do imigrantów.

Najważniejsze wnioski

- ✓ Bezpieczeństwo jest relacyjne i zależy od kontaktu z instytucjami.
- ✓ Migranci opisują Kraków jako miasto raczej spokojne.
- ✓ Bezpieczeństwo oznacza możliwość „normalnego życia” bez stałej czujności.
- ✓ Nawet bez bezpośredniego incydentu napięcie może tworzyć niepewność prawną, brak jasnej informacji lub trudność w kontakcie z instytucjami.

Pobierz pełny raport

owim.uek.krakow.pl

Bezpieczeństwo psychologiczne, relacyjne i antydyskryminacyjne

Bezpieczeństwo relacyjne

Bezpieczeństwo relacyjne opiera się na sieciach wsparcia: rodzinie, partnerach, przyjaciółach, znajomych, sąsiadach, szkole, uczelni, pracy i instytucjach pierwszego kontaktu. Dla migrantów ważne jest nie tylko to, czy miasto jest obiektywnie bezpieczne, ale czy w razie problemu wiedzą, do kogo zadzwonić, gdzie pójść i komu zaufać.

Najważniejsze wnioski:

- Rodzina, partnerzy i bliscy znajomi są pierwszą linią bezpieczeństwa.
- Szkoła, uczelnia i praca działają nie tylko jako instytucje, ale też jako miejsca informacji, rutyny i kontaktu.
- Sąsiedzkie kontakty i znajomość miasta zmniejszają poczucie obcości.
- Integracja nie oznacza zaniku odmienności, ale tworzenie takich relacji i rutyn, w których migrant nie musi stale doświadczać swojej "inności" jako problemu.

Bezpieczeństwo antydyskryminacyjne, językowe i kulturowe

Bezpieczeństwo antydyskryminacyjne oznacza możliwość bycia widocznym bez lęku, że język, akcent, symbol, strój, święto albo pochodzenie staną się powodem komentarza, podejrzliwości lub agresji.

Najważniejsze wnioski:

- Język ojczysty dla części osób jest neutralny, ale dla innych staje się sygnałem widoczności.
- Akcent może ujawniać pochodzenie nawet wtedy, gdy migrant mówi po polsku.
- Bezpieczeństwo językowe oznacza możliwość mówienia własnym językiem bez samowyciszenia się, ukrywania rodzinnej komunikacji i przewidywania, czy samo brzmienie mowy nie stanie się pretekstem do komentarza, kontroli albo agresji.
- Widzialność kulturowa jest ambiwalentna: symbole, święta, kuchnia, religia i wydarzenia budują wspólnotę, ale w przypadkowej przestrzeni publicznej mogą wymagać ostrożności.

Bezpieczeństwo psychologiczne

Bezpieczeństwo psychologiczne oznaczało dla rozmówców możliwość utrzymania "spokoju w głowie": przewidywalnej codzienności, odpoczynku i planowania bez stałego napięcia. Ten spokój mogły naruszać niejasne procedury, oczekiwanie na decyzję, wysokie koszty życia, samotność, problemy mieszkaniowe, brak ubezpieczenia oraz - szczególnie w przypadku osób z Ukrainy - troska o bliskich i stała obecność wojny w codziennych wiadomościach.

Najważniejsze wnioski:

- Psychologiczne bezpieczeństwo nie wynika tylko z braku przemocy.
- "Spokojny dzień" to taki, w którym dzieci docierają do szkoły, nie ma nagłych spraw urzędowych, codzienne trasy i obowiązki są przewidywalne.
- Niepewność pobytowa działa psychologicznie: oczekiwanie na decyzję, lęk przed błędem i niejasność statusu obciążają codzienność.
- Dla części osób z Ukrainy wojna jest stale obecna psychicznie mimo fizycznego bezpieczeństwa w Krakowie.
- Raport określa ten stan jako kruchą równowagę między tym, co daje oparcie, a tym, co przypomina o niepewności życia migracyjnego.

Główne przesłanie

Kraków jest zwykle oceniany jako raczej bezpieczny, ale poczucie bezpieczeństwa migrantów zależy od relacji, przewidywalnej codzienności, języka, akcentu, widzialności kulturowej i reakcji otoczenia. Kluczowe jest nie tylko wspieranie migrantów, ale też praca z mieszkańcami: przełamywanie stereotypów, normalizacja wielojęzyczności i wzmacnianie przekazu, że różne języki, akcenty i kultury są normalną częścią miasta.

Pobierz pełny raport

owim.uek.krakow.pl

Bezpieczeństwo ekonomiczne, socjalne i cyfrowe

Bezpieczeństwo ekonomiczne

Bezpieczeństwo ekonomiczne nie oznaczało dla rozmówców samego posiadania pracy, lecz możliwość przewidywalnego życia: opłacenia podstawowych potrzeb, leczenia, transportu i odłożenia choćby minimalnej rezerwy. Stabilność finansowa była ściśle powiązana ze statusem pobytowym, legalną pracą, rodzajem umowy, ubezpieczeniem i ochroną przed nadużyciami. Raport pokazuje, że dla rozmówców ekonomiczne bezpieczeństwo było materialnym zapleczem "spokoju w głowie", a nie abstrakcyjną kategorią dobrobytu.

Najważniejsze wnioski:

- Praca daje bezpieczeństwo dopiero wtedy, gdy jest legalna, stabilna i powiązana z ubezpieczeniem.
- Regularna wypłata, umowa, ZUS i możliwość planowania wydatków są ważniejsze niż samo "posiadanie zatrudnienia".
- Wysokie koszty życia sprawiają, że nawet osoby pracujące mogą funkcjonować z bardzo ograniczonym marginesem bezpieczeństwa.
- Wyzykiem są: praca bez umowy, wypłaty gotówką, opóźnione wynagrodzenia, stawki poniżej minimum i zależność od pracodawcy.
- Bezpieczeństwo ekonomiczne łatwo załamuje się przy chorobie, utracie pracy, opóźnionej wypłacie albo wzroście kosztów.

Bezpieczeństwo mieszkaniowe

Mieszkanie było jednym z centralnych elementów bezpieczeństwa, ale nie chodziło wyłącznie o "dach nad głową". Chodziło o możliwość opłacania czynszu bez rezygnowania z jedzenia, leczenia, transportu czy oszczędności. Raport pokazuje też, że rynek najmu jest dla migrantów nie tylko obszarem kosztów, ale również selekcji: część osób doświadczała odmów wynajmu, niechęci do formalnej umowy albo komunikatów typu "tylko Polakom".

Najważniejsze wnioski:

- Mieszkanie jest punktem przecięcia ekonomii, stabilności psychicznej i poczucia zakorzenienia.
- Wysoki czynsz powoduje, że nawet stabilna praca nie zawsze daje poczucie bezpieczeństwa.
- Problemem jest nie tylko cena, ale także dostęp do najmu: odmowy, nieformalność, brak umowy, zależność od właściciela.
- Doświadczenia mieszkaniowe nie są wyłącznie negatywne – dobre relacje z właścicielem, sąsiadami lub wsparcie wolontariuszy wyraźnie wzmacniają stabilność.
- Niskie liczby w danych o bezdomności nie oznaczają braku problemów mieszkaniowych, bo część niestabilności pozostaje poza formalnym systemem pomocy.

Bezpieczeństwo cyfrowe

Bezpieczeństwo cyfrowe w raporcie nie było głównym źródłem lęku, ale było stałym elementem codziennego funkcjonowania. Dotyczyło oszustw internetowych, podejrzanych telefonów, fałszywych linków, danych bankowych, BLIK-a, OLX, komunikatorów i mediów społecznościowych. Raport podkreśla, że cyfrowość nie jest osobnym "technicznym dodatkiem", lecz przedłużeniem życia offline: pracy, zakupów, płatności, kontaktu z rodziną i szukania informacji.

Najważniejsze wnioski:

- Rozmówcy nie opisywali internetu jako szczególnie niebezpiecznego w Polsce, ale raczej jako przestrzeń, w której "nigdzie nie jest do końca bezpiecznie";
- Najczęstsze ryzyka to: fałszywe linki, wyłudzenia danych bankowych, oszustwa na OLX, BLIK, podejrzane SMS-y i telefony;
- Migranci często stawiają na ostrożność, bo nie zakładają pełnej skuteczności zgłoszeń;
- Telefon jest jednocześnie narzędziem ryzyka i ochrony: można przez niego paść ofiarą oszustwa, ale też wezwać pomoc, udokumentować zdarzenie i utrzymać kontakt;
- W przypadku młodych migrantów warto połączyć bezpieczeństwo cyfrowe z kampanią edukacyjną "szybkiego zarobku", "ofisów", przelewów, kryptowalut i użyczania kont bankowych.

Główny wniosek

Te trzy wymiary łączą się w codziennym doświadczeniu bezpieczeństwa: utrata pracy, zbyt wysoki czynsz, brak umowy najmu albo oszustwo internetowe mogą szybko zachwiać poczuciem stabilności migrantów, nawet jeśli Kraków jest oceniany jako miasto raczej bezpieczne.

Pobierz pełny raport

owim.uek.krakow.pl

Podsumowanie

Kraków jest przez migrantów najczęściej oceniany jako miasto raczej spokojne, ale bezpieczeństwo ma charakter warunkowy. Zależy od stabilności pobytu, języka, mieszkania, pracy, finansów, sieci wsparcia oraz zrozumiałości kontaktu z instytucjami.

Dane instytucjonalne nie potwierdzają obrazu migracji jako głównego zagrożenia dla bezpieczeństwa miasta. Cudzoziemcy są widoczni zarówno jako osoby pokrzywdzone, jak i jako sprawcy w statystykach KMP, ale pozostają mniejszościowym segmentem ogólnej liczby przestępstw.

Bezpieczeństwo migrantów zależy nie tylko od przestępczości, lecz także od warunków codziennego funkcjonowania: jasnej informacji, zrozumiałych procedur, stabilnego mieszkania i pracy, relacji społecznych, ochrony przed dyskryminacją oraz możliwości swobodnego korzystania z miasta.

Język, akcent i widzialność kulturowa są ważnymi elementami bezpieczeństwa. Część migrantów ścisza głos, przechodzi na polski lub ogranicza swoją widoczność. Dlatego bezpieczeństwo oznacza także możliwość obecności w mieście bez samowyciszania się i bez obawy przed reakcją otoczenia.

Rekomendacje

Prostsze miejskie procedury dla cudzoziemców.

Jasne formularze, instrukcje i ścieżki pomocy w szkołach, MOPS, Straży Miejskiej, punktach informacyjnych i kanałach online. Miasto nie decyduje o legalizacji pobytu, ale może ułatwiać kontakt cudzoziemców z własnymi instytucjami.

Wielojęzyczne instrukcje „co zrobić, gdy...”.

Krótkie i widoczne informacje o tym, gdzie zgłosić przemoc, oszustwo internetowe, dyskryminację, mowę nienawiści, problem z najmem, nadużycie w pracy, trudność szkolną dziecka albo kryzys psychiczny.

Kampania edukacyjna dla młodzieży.

Edukacja dla całej młodzieży o „szybkim zarobku”, tzw. „ofisach”, narkotykach, oszustwach online, użyczeniu kont bankowych, przelewach, kryptowalutach i konsekwencjach prawnych pozornie „technicznych” zadań - z materiałami dostępnymi także dla rodziców i rodzin z doświadczeniem migracji.

Regularne badanie poczucia bezpieczeństwa migrantów w mieście.

Istotne obszary badania: kontakt z instytucjami, dostęp do informacji, bariery językowe, mieszkanie, praca, dyskryminacja, widzialność kulturowa i korzystanie z miasta – z uwzględnieniem płci, wieku, czasu pobytu, statusu prawnego, języka i kraju pochodzenia.

Mosty społeczne i działania antydyskryminacyjne.

Wzmacnianie kontaktów między nowymi i dotychczasowymi mieszkańcami Krakowa przez szkoły, biblioteki, sport, kulturę, wolontariat i mentoring oraz działania pokazujące wielojęzyczność, różne akcenty i obecność migrantów jako normalną część życia miasta.

Linki i multimedia

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ

Pełny raport o bezpieczeństwie

Sprawdź aktualne statystyki, analizy i działania na rzecz bezpieczeństwa w mieście.

ZOBACZ WIĘCEJ

Prezentacja raportu o bezpieczeństwie

Zobacz omówienie raportu i dowiedz się, jak dbamy o bezpieczeństwo w Krakowie.

BĄDŹ NA BIEŻĄCO

Strona internetowa OWiM

Strona internetowa
Otwarty Kraków